

JELEŃ

– *Cervus elaphus*

Systematyka

- królestwo: zwierzęta
- gromada: ssaki
- typ: strunowce
- rząd: parzystokopytne
- podtyp: kręgowce
- rodzina: jeleniowate

Jak wygląda?

Jelenie wyróżniają się szlachetną, harmonijną budową ciała. Rozmiary ciała są różne w zależności od płci – samce (byki) są znacznie większe od samic (łań) i w pełni rozwoju mogą być nawet dwukrotnie większe. Drugą cechą, charakterystyczną dla wszystkich gatunków jeleniowatych (zwierzyny płowej), jest obecność poroża u samców, które u jeleni nazywamy wieńcem. Polskie jelenie osiągają w kłębie wysokość 130–150 cm.

Tułów jelenia osadzony jest na dość długich smukłych badyłach (nogach) zakończonych racicami, ponad którymi osadzone są szpile. Odbijają się one w tropie jelenia na grząskim terenie i w głębokim śniegu, ale tylko wtedy, gdy jelenie biegną.

Długa szyja jeleni, która u łań jest smukła, a u byków grubsza i silniejsza, porośnięta jest, szczególnie u starszych osobników, dłuższym włosiem (grzywą). Sierść (suknia) jest zmieniana przez dorosłe jelenie dwa razy do roku – letnia jest brunatnoruda, a jesienna płowa. Włosy sukni letniej są krótkie, a zimą niemal dwukrotnie dłuższe i gęstsze.

W jakim środowisku żyje?

Jelenie zamieszkują różne środowiska w zależności od pory roku. Wiosną często penetrują łąki i szuwary, latem i jesienią lasy liściaste, zimą natomiast ich najważniejszą ostoję stanowią drzewostany iglaste – jelenie unikają terenów pokrytych wysokim śniegiem i koncentrują się na terenach osłoniętych od wiatru.

Okres godowy, zwany u jeleni rykowiskiem, przypada na wrzesień i początek października. Rykowiska odbywają się przeważnie w stałych miejscach, głównie w zwartych kompleksach leśnych poprzedzielanych łąkami i zbiornikami wodnymi. Do tych miejsc jelenie wędrują na czas godów często kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt kilometrów.

Rykowisko to czas dołączania byków do chmar (stad) łań i toczenia walk o dominację. Rzeczywiste walki występują tylko między dorosłymi bykami o zbliżonej sile. Walkę poprzedza pojedynek na głośne ryczenie – ton i siła ryku często wystarcza, by odstraszyć słabszego rywala. Dopiero gdy obydwaj rywale ocenią swe szanse, następuje pojedynek polegający na zderzaniu się porożami i wzajemnym przepychaniu. Słabszy byk przerywa walkę i uchodzi. Zwycięzca ogłasza triumf donośnym rykiem.

Każdą chmarę prowadzi łania licówka, za nią podąża jej ciele, potem kolejne osobniki ze stada. To głównie licówka dba o bezpieczeństwo chmary i to ona wytycza trasy wędrowki na żerowiska czy ucieczki w czasie grożącego chmarze niebezpieczeństwa.

Czym się żywi?

Pędy, kora, liście i owoce drzew i krzewów są podstawowym pokarmem jeleni. Najważniejszymi gatunkami drzew w pokarmie są: sosna, grab, brzoza, dąb, olsza, jarzębina, osika i klon, a spośród krzewów: leszczyna, kruszyna, malina, wierzbina oraz jałowiec, a także wrzos i borówki.

Jelenie żerują o zmierzchu, ponieważ pod osłoną mroku szukają schronienia przed naturalnymi wrogami, przede wszystkim przed człowiekiem.

Czy wiesz, że:

- Jelenie mają wysmienite zmysły węchu, wzroku i słuchu.
- Na kształt, formę, siłę i piękno poroża jeleni decydujący wpływ mają stan zdrowia (szczególnie hormony) konkretnego osobnika, karma, którą się on żywi, i warunki klimatyczne, w jakich żyje.
- Ich naturalnymi wrogami są niedźwiedzie, wilki i rysie, a także człowiek – nieustanna obecność ludzi w lesie powoduje u tych zwierząt stres, a w skrajnych sytuacjach może prowadzić do śmiertelnego wyczerpania.
- Bardzo silne mięśnie umożliwiają zwierzęciu galop oraz skoki długości nawet do 10 metrów, a na wysokość może bez rozbiegu skoczyć do 2,5 metra.
- Maksymalna długość życia jeleni wynosi 18 lat.

Jeleń

W jakim środowisku żyje?

Z W I E R Z Ę T A P O L S K I

Jak wygląda?

Czym

się żywi?

